

KOOPERÁCIA EURÓPSKÝCH SÍL V KONTEXTE VOJEN PERZSKÉHO ZÁLIVU

Pavol MICHALISKO¹

DOI: <https://doi.org/10.34135/svpmvpIV.191029>

Abstract

The article deals with the problemacy of the cooperation of the European military forces in the Persian Gulf in the period of the Iraq-Iran War, Iraq-Kuwait War and during the Operation Iraqi Freedom. Positions and statements of European states were changing during Wars in the Persian Gulf depending on national interests and changing in the world system. The cooperation of European states in the context of the Gulf Wars as a case study opens the future dimensions of the European policy visions in the 21st century. We used the method of analysis and the subsequent synthesis of the acquired knowledge and facts was used. We processed the work in analytical, historical-analytical, historical-descriptive and comparative method.

Key words: *European forces, Persian Gulf, Middle East, Iraq, cooperation*

Úvod

Tri vojny s Irakom v Perzskom zálive predstavujú jedny z najväčších konvenčných konfliktov 20. a 21. storočia Blízkeho východu. Počas priebehu týchto vojen môžeme pozorovať špecifické postoje európskych štátov, čo sa prejavilo v angažovaní európskych štátov v ich priebehu, respektíve počas poslednej vojny do absencie vybraných najvýznamnejších aktérov európskej politickej scény v rámci poslednej intervencie vedenej proti Iraku. V rámci regiónu Perzského zálivu, ako subregiónu Blízkeho východu rozlišujeme tri masívne konflikty druhej polovice 20. storočia. Ako prvá sa v regióne odohrala Iracko-iránska vojna (1980 – 1988), nasledovala Iracko-kuvajtská vojna (1990 – 1991) a ako posledná sa odohrala Tretia vojna v Perzskom zálive – konflikt, ktorý sa začal v roku 2003 medzi irackou armádou a „koalíciou ochotných“. Vo vojnách zmetanom regióne sa aktívne zapájali do vývoja udalostí okrem Spojených štátov amerických aj európske veľmoci spolu s ďalšími štátmi starého kontinentu s cieľom presadzovať svoje národné záujmy a budúcnosť daného subregiónu. Predmetné vojenské konflikty boli natoľko masívne a strategické, že svojimi následkami zasahujú do súčasnosti v spomínanom regióne.

Predmetné vojny bezpodmienečne zásadne ovplyvnili región Blízkeho východu, ale aj svet. Ich vplyv na svet je najlepšie viditeľný v radikálnej podobe, teda útokmi na západnú civilizáciu. Vývoj na Blízkom východe mal zásadný vplyv pri zmene politiky veľmocí k tomuto krízami postihnutému regiónu. Medzníkom postoja svetového spoločenstva boli udalosti z 11. septembra 2001, kedy Spojené štáty americké úplne zmenili svoju doktrínu k Blízkeho východu a nemajú problém v rámci medzinárodných kooperačných síl tvorených najmä z európskych spojeneckých štátov kedykoľvek zasiahnuť. Blízky východ je bezpochyby najväčším destabilizačným regiónom

¹ Mgr. Pavol Michalisko, M.A., Katedra bezpečnostných štúdií, Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Kuzmányho 1, 974 01 Banská Bystrica, Slovenská republika, E-mail: pavol.michalisko@umb.sk, michaliskop@gmail.com

vplyvajúci na celý systém medzinárodných vzťahov. Ide o heterogénny celok obývaný viacerými národmi so špecifickým historickým vývojom. Rozdiely v kultúrno-historických identitách jednotlivých národných štátov vyostrujú konflikty, ktoré na Blízkom východe prebiehajú od konca 2. Svetovej vojny. Jedným z dôvodov je aj fakt, že sú tu koncentrované najbohatšie zásoby ropy a zemného plynu sveta. Pre tento región je charakteristický boj arabských štátov proti imperialistickej politike veľmocí, kríza identity národov a ich roztrieštenosť, napätie vyvolané narušením mocenskej rovnováhy v dôsledku vzniku Izraela, súperenie externých mocností o bohaté energetické zdroje týchto krajín a podpora vyúsťovania napätia konfliktných štátov.

Po Studenej vojne sa napätie na Blízkom východe ešte viac prejavilo, keďže Spojené štáty a Sovietsky zväz v ňom presadzovali svoju veľmocenskú politiku v kontexte vzájomného súperenia o svetového hegemóna. Región získal strategický význam najmä pre Spojené štáty, ktoré blízkovýchodnou ropou zabezpečovali vlastný dopyt po tejto surovine a energetickú bezpečnosť Západnej Európy. Ropa sa stáva podstatnou súčasťou zahraničnej politiky aktérov medzinárodných vzťahov.

Zdroje a použité metódy

Pri skúmaní predmetnej problematiky sme využili viaceré metódy skúmania a spracovania dostupných informácií. Pri rozpracovaní sme postupovali metódou analýzy a následnej syntézy získaných poznatkov. Predmetnú problematiku sme spracovali metódou analytickou, logicko-historickou, historicko-analytickou, historicko-opisnou a komparatívnou. Tieto metódy sme využili na lepšie pochopenie dejinných súvislostí spomínaných troch vojen s Irakom v rámci zapojenia sa európskych štátov do nich. Pri porovnávaní zahraničných politík aktérov svetového spoločenstva sme využili komparatívnu metódu. Dôraz pri vypracovaní sme však kládli na štrukturálno-analytický prístup získaných informácií a poznatkov. Práve analýza tvorí základ nášho výskumu v danom skúmaní.

Počas výskumu danej problematiky sme využili najmä knižné zdroje, ale pre spresnenie sporných otázok a analýzu medzinárodných dohôrov sme využili aj internetové zdroje. V práci sme všeobecne využili literatúru komplexne sumarizujúcu Iracko-iránsku vojnu, Iracko-kuvajtskú vojnu a Vojny voči Iraku. Zdrojom informácií bola domáca literatúra, ale bohatým zdrojom poznatkov sa nám ukázala aj cudzojazyčná literatúra, najmä zdroje v anglickom, ruskom a francúzskom jazyku. Môžeme skonštatovať, že literatúra zaoberajúca sa čiastkovými problémami vojen Perzského zálivu a ich vplyvu bola dostatočná. Literatúra prepájajúca vojny Perzského zálivu v kontexte kooperácie európskych síl v podmienkach Slovenskej republiky neexistuje.

Výsledky a diskusia

Začnime hodnotením kooperácie svetových aktérov so zreteľom na európske štáty počas Iracko-iránskej vojny. Počas prvej vojny v Perzskom zálive (Iracko-iránska vojna) európske štáty a ani žiaden iný štát sa priamo vojensky bojových operácii nezúčastnil, ale vybraní aktéri podporili sporné strany dodávkami zbraní, vojenského materiálu, finančnou pomocou a defakto aj sympatiami na medzinárodnej úrovni v rovine diplomacie. Pri skúmaní tejto problematiky je potrebné zohľadniť, že v čase Iracko-iránskej vojny vo svete pretrvávala Studená vojna, ktorá zásadne ovplyvnila viaceré regionálne ohniská konfliktov, tak isto aj región Blízkeho východu. Dve supervelmoci sa snažili ovplyvniť sled udalostí a vývoj v predmetných krajinách podľa svojich predstáv. Iracký režim na čele so Saddámom Husajnom nemal o podporu či v rámci svetového spoločenstva alebo regionálnych arabských krajín núdzu. Bagdad mal zaručenú

podporu Spojených štátov, ZSSR, Francúzska a Veľkej Británie. Z arabských štátov s Husajnom sympatizovali: Jordánsko, Katar, Kuvajt, Saudská Arábia, Spojené arabské emiráty a Egypt (Timmerman, 1991).

Irán sa po zvrhnutí Šáha Muhammeda Rézu Páhlavího ocitol v komplikovanejšej situácii, lebo jeho bývalí spojenci, ako Spojené štáty americké a ZSSR nedôverovali radikálnemu fundamentálnemu režimu, ktorý v Iráne začal panovať po Islamskej revolúcii na čele s Ajatolláhom Chomejním. Irán sa ocitol v medzinárodnej izolácii, ale na jeho stranu sa postavili: šiítska Sýria a Kórejská ľudovodemokratická republika (Timmerman, 1991). Podľa správ sa dozvedáme, že tichým spojencom Teheránu pri dodávkach zbraní boli aj Spojené štáty, aj Sovietsky zväz. Spojené štáty sa touto cestou pokúšali vyslobodiť svojich 65 zadržovaných občanov v Teheráne na pôde vlastného veľvyslanectva počas prepadu iránskymi zradikalizovanými študentmi (Sluglettová – Sluglett, 2003). Je potrebné však spomenúť, že predmetná podpora sa prejavila medzinárodnou podporou a dodávkami zbraní a techniky cez tretie strany spomedzi štátov ako Líbya, Egypt alebo Sýria. Zbrojný biznis sa ukázal prioritou spomenutých európskych štátov, nad mravnosťou ich konania.

Kooperácia európskych síl v kontexte Iracko-kuvajtskej vojny

V 90. rokoch nasleduje v Perzskom zálive Iracko-kuvajtská vojna. Tento konflikt zmenil dejiny Iraku a jeho následkom bol neskorší pád Saddáma Husajna. Tento postup Bagdadu významne zmenil postoje medzinárodného spoločenstva k nemu. S. Husajn prišiel o takmer všetku podporu, aj z arabských štátov, pričom týmto útokom si predznamenal svoj pád. Vo svetovom politickom systéme sa zásadne zmenili postoje svetovej diplomacie na Bagdad po anexii Kuvajtu. Ako už bolo naznačené S. Husajn prišiel o všetkých svojich bývalých spojencov. Američania a Briti hneď reagovali so stanoviskom, že Husajn v Kuvajte zostať nemôže s obavou irackého útoku na Saudskú Arábiu a Spojené arabské emiráty. Predstava, že by sa Husajn mohol dostať do saudskoarabského najväčšieho ropného poľa Gvadár na severovýchode územia pozdĺž spoločnej hranice s Kuvajtom bola neprijateľná, lebo by tým iracký diktátor získal kontrolu nad trhom s ropou.

Východná Európa po čerstvých zmenách režimov reagovala podporou a solidaritou voči Kuvajtu. Východoeurópske vlády boli dokonca ochotné podporiť pozície štátov západnej Európy a Spojených štátov amerických. Sovietsky prezident Michail Gorbačov irackú inváziu odsúdil. Nasledovala rezolúcia OSN z 29. novembra 1990, ktorá dávala Iraku ultimátum, aby Kuvajt opustil do 15. januára nasledujúceho roka. Pokiaľ tak neurobí Bezpečnostná rada OSN oprávňovala medzinárodné jednotky v Saudskej Arábii, aby vojensky zasiahli. K pozíciám USA sa pripojil aj zvyšok sveta – západná aj východná Európa – z hľadiska oteplenia vzťahom medzi Západom a Východom.

Američania spolu s Britmi sa tak začali pripravovať na vyhnanie irackých vojakov z Kuvajtu. Velenie koalíčných vojsk dostal na starosť americký generál Norman Schwarzkopf. Pred začiatkom ofenzívy sa podarilo dať dokopy 630 282 vojakov, čo bola jedna z najpestrejších koalícií v histórii ľudstva. Ultimátum Saddámovi vypršalo presne 15. januára 1991 a George Bush vydal presne v tento deň pokyn k útoku o štvrt' na dvanásť dopoludnia východoamerického času. Táto vojenská operácia niesla názov Púštna búrka a bolo v nej nasadených celkovo milión vojakov zo strany medzinárodnej koalície (Kepel, 2002).

V zásahu proti Iraku sa európske sily podieľali nasledovne:

- Británia – najpočetnejší európsky kontingent v rámci európskych síl o sile 43 000 vojakov, 18 vojenských plavidiel, účastníkov 1. tankovej divízie o sile 160 tankov, 300 obrnených vozidiel, a 70 letúnov spojeneckého letectva,
- Francúzsko – s pomocou 18 000 vojakov s podporou 60 bojových lietadiel, 120 helikoptér, 40 tankov, 100 vojenských obrnených vozidiel a 8 bojových plavidiel,
- Holandsko – 3 vojenské lode,
- Maďarsko – 40 členov medicínskeho personálu,
- Nórsko – 2 vojenské lode
- Poľsko – 2 vojenské lode
- Portugalsko – 1 vojenská loď,
- Rumunsko – 360 členov medicínskeho personálu a 180 príslušníkov chemickej jednotky,
- Taliansko – 10 vojenských plavidiel a 10 útočných lietadiel ,
- Československo – 200 príslušníkov chemickej jednotky,
- Belgicko – 6 vojenských plavidiel a 6 transportných lietadiel,
- Grécko – 1 vojenské plavidlo,
- Dánsko – 1 vojenské plavidlo,
- Španielsko – 4 vojenské lode a 1 transportné lietadlo,
- Švédsko – poľná vojenská nemocnica v nasadení so zdravotníckym personálom,
- Turecko – poskytlo letiská a vojenskú pomoc pri hranici s Irakom (Thirteen years later...).

V rámci vojenskej operácie oslobodenia Kuvajtu je potrebné spomenúť aj účasť Spojených štátov amerických. Američania vyslali do Perzského zálivu 540 331 vojakov, čo predstavovalo celých 86% podielu síl koalície a ďalšia vojenská technika (Novák, 2010).

Medzinárodnej vojenskej operácie sa zúčastnili aj príslušníci vojenských síl Afganistanu, Argentíny, Austrálie, Bangladéša, Bahrajnu, Hondurasu, Egypta, Filipín, Japonska, Kanady, Kataru, Kuvajtu, Kórejskej republiky, Maroka, Nigérie, Nového Zélandu, Ománu, Pakistanu, Saudskej Arábie, Senegalu, Singapuru, Sierra Leone, Spojených arabských emirátov a Sýrie (Thirteen years later...).

K oslobodeniu Kuvajtu došlo 27. februára 1991. Počas vojenských operácií Američanov zahynulo 298, Saudov 115, Senegalčanov 92, Britov 47, Egypťanov 14, Katarčania dvaja, príslušníkov vojska Spojených arabských emirátov 6, Francúzi dvaja a Sýrčania tiež dvaja. Československo prišlo o Petra Šimonku – príslušníka protichemickej jednotky (Kepel, 2002).

Kooperácia európskych síl v medzivojnovom období v 90. rokoch

Prejdime postupne k ďalšiemu vývoju v regióne, čo predstavovalo povstanie proti irackej ústrednej vláde pri zreteli postoja európskych síl. Vojna sa skončila pre Husajna drvivou porážkou, ale ju s režimom ktorý vedie prežil. Jeho ozbrojené sily boli oslabené, infraštruktúra Iraku bola zdevastovaná, mestá zničené, hospodárske objekty nefunkčné a objavil sa celkový nedostatok, no najmä nedostatok liekov a potravín, pričom ich cena vzrástla sto násobne. Voda bola kontaminovaná, nemocnice fungovali v provizórnych a nehygienických podmienkach. Katastrofálne podmienky sa dotkli najmä životov detí. Navyše Irakom začala otriasať kriminalita.

V Iraku sa začínajú objavovať voči jeho režimu domáci oponenti, ale ako sa ukazuje Husajnove ozbrojené zložky sú dostatočne silné na to, aby udržali diktátora pri moci. Väčšina Iračanov a irackých vojakov už mali svojho vodcu dosť. Najmä vojaci boli nespokojní, že ich vodca vyhnal do nezmyselnej vojny, ktorá nič nepriniesla okrem zhoršenia situácie. Stále viac sa zhoršujúca životná úroveň nemeniaca sa situácia mala na juhu Iraku medzi šiitským obyvateľstvom za následok nárast odporu (Novák, 2010). Všetko za začalo výstrelom irackého vojaka 1. marca 1991

z tanku do obrovského portrétu S. Husajna. Okoliti ľudia mu za to tleskali a z irackej Basry, ktorú celú po pár hodinách zachvátilo šíitske povstanie sa začalo naprieč Irakom. Následne sa povstania proti S. Husajnovi zúčastnili aj Pešmegovia, Madánovia, rebeli, dezertéri, civilisti – na čo S. Husajn prudko reaguje. (Novák, 2010).

Začiatkom marca 1991 povstali taktiež Kurdi na Severe Iraku, ktorý počas vojny takticky čakali, ako sa veci vyvinú. Kurdi nechceli, aby sa opakovali predošlé masakre z osemdesiatych rokov. Počas vojny boli Kurdi zo strachu neutrálni. Kurdi usúdili, že je nutné sa chytiť šance a s režimom skončiť. V tomto období sa iracký prezident ocitol v bezvýhodiskovej situácii, kedy ovládal len 40% Iraku (Novák, 2010).

Husajn nasadil protiútok 15. marca. Na juh poslal vrtuľníky a tanky Republikánskej gardy. Povstanie bolo krvavo potlačované s tichým súhlasom Američanov, pričom počet obetí sa odhaduje na 50 000. Iracký šiiti žiadali Američanov o pomoc, ale odpovedi sa nedočkali. Američania sa v tomto čase nechceli miešať do vnútorných záležitostí Iraku, lebo nechceli aby došlo k spojeniu rebelského Iraku s Iránom (Novák, 2010).

Iracký diktátor nasadil Republikánsku gardu aj na sever proti Kurdom, ktorí sa tiež márne domáhali americkej pomoci. Spojené štáty síce varovali Bagdad pred použitím chemických zbraní, ale to bolo všetko. USA chceli vyjsť v ústrety taktiež Turecku, ktoré malo s Kurdmi problémy. Husajn začal ofenzívu voči severu Iraku s tankami a obrnenými vozidlami dňa 28. marca 1991. Bagdad dobyl sever Iraku do konca apríla toho roku, pričom počet obetí Kurdov presahoval 20 000. Svet sa nemohol prizerať prenasledovaniu Kurdov a obavy z genocídy a humanitarnej katastrofy ho prinútil konať. Americké, francúzske a britské lietadlá zhadzovali kurdským utečencom jedlo, pitie, oblečenie a lieky. Turecký prezident po naliehaní členských štátov NATO zriadil na tureckej strane hranice tábory pre kurdských utečencov. Pod hrozbou vojenského zásahu Bush donútil Husajna ukončiť kurdský teror. Irackí vojaci sa stiahli a Bagdad podpísal 18. apríla 1991 v OSN dohodu o uznaní bezpečnej zóny pre Kurdov, čím sa zrodila kurdska autonómna oblasť, nad ktorou dozeralo americké, britské a francúzske letectvo a do tejto oblasti malo zákaz preletu iracké letectvo. Postupne sa Kurdi začali vracieť do svojich domovov (Novák, 2010).

Okrem spomínaných šiitov sa na juhu Iraku proti Husajnovej politike zmeny prirodzeného životného prostredia začali búriť Madánovia a začal ich ostreľovať. Spojené štáty a Británia prinútili Husajna v auguste 1992 cez OSN akceptovať bezletovú zónu aj na juhu Iraku, aby sa skončilo bombardovanie civilistov. Dohliadali nad tým americké, britské a saudskoarabské lietadlá (Novák, 2010).

Následne na oslabený a izolovaný Irak začali tlačiť najmä USA a Veľká Británia, aby Husajn priznal kde a koľko vyrobil chemických, biologických či údajne jadrových zbraní. Bezpečnostná rada OSN jednohlasne schválila 3. apríla 1991 rezolúciu číslo 687, ktorá Irak vyzývala k úplnému a pravdivému zverejneniu svojej produkcie zbraní hromadného ničenia a raketám Scud s doletom nad 150 kilometrov a k deštrukcii týchto zbraní. Nad dohľadom plnenia rezolúcie poverila tými medzinárodných inšpektorov cez Zvláštnu komisiu OSN (UNSCOM). Irak s tým súhlasil keďže Bush nemal problém kedykoľvek ostreľovanie Iraku obnoviť. Iračania vo vlastnej správe priznali len chemické zbrane, ktoré nemohli zaprieť a zásobu 250 rakiet Scud. Biologické popreli a výskum atómovej energie na civilné účely skončili na začiatku vojny v januári 1991 (Blix, 2004).

Inšpektori behom roka 1990 odoberali vzorky, demontovali a ničili rakety a hlavice, analyzovali dokumenty o atómových hlaviciach. Iračania náhle rozhodli, že tím UNSCOM nebude môcť naďalej používať bagdadske letisko Habbánija, ako odvetu za pokračujúce sankcie nedovoľujúce

obnoviť fungovanie domácej leteckej spoločnosti Iraq Airways. Keď Bagdad niekoľko dní nereagoval na výzvy k zmene stanoviska a sústavne porušoval rezolúciu OSN, zahájili Spojené štáty, Francúzsko a Veľká Británia 13. januára 1993 prvý útok na Irak od ukončenia vojny. Ďalšie nálety koalície sa zopakovali 17. a 18. januára 1993 na továrne bagdadských štvrtí Rabíja a Zafraníja, kam Iračania odmietali inšpektorov pustiť (Trevan 1999).

Keďže spolupráca sa nezlepšila a nariadil odsun zahraničného personálu UNSCOM z Iraku. Medzinárodná koalícia zareagovala 16. decembra 1998 s najmasívnejšou operáciou proti Iraku od vojny o Kuvajt. Operácia bola nazvaná Púštna líška, pričom išlo o jeden z najtvrdších úderov na iracké ciele od vládnych budov, sídla tajnej služby, kasární, ministerstva obrany a vnútra, sídla vedenia strany BAAS až po podozrivé továrne a objekty pre inšpektorov UNSCOM (Blix, 2004).

Spojené štáty pozerajúc na svoje záujmy a bezpečnosť začali veriť, že zvrhnutie režimu S. Husajna by malo prísť a jeho režim by mal byť nahradený demokraciou, ktorá bude inšpirovať ďalšie arabské štáty a že šírenie demokracie bude zároveň oslabovať medzinárodný terorizmus a radikalizmus. Do celonárodnej debaty o postupe čo s Irakom sa pustila aj Veľká Británia. Premiér Tony Blair predstavil v Dolnej snemovni 24. septembra 2002 správu britských spravodajských služieb o irackých zbraniach hromadného ničenia, čo bola obžaloba Iraku a konštatoval, že Irak nesplnil takmer nič, k čomu sa po roku 1991 zaviazal (Blix, 2004). Irak dňa 8. decembra 2002 skutočne predložil obširnu správu o svojich zbraniach Bezpečnostnej rade OSN. Správa však na nikoho veľký dojem neurobila a Washington s Londýnom zopakovali, že Husajn pokračuje v klamstvách medzinárodného spoločenstva (Blix, 2004).

Kooperácia európskych síl v kontexte operácie Irackej slobody v roku 2003

Šéf americkej diplomacie Colin Powell 5. februára 2003 v priamom televíznom prejave predstavil svetu dôkazy, ktoré USA majú proti Iraku. Powell premietal animácie, snímky, diapozitívy s dôkazmi a prehral taktiež telefonické rozhovory irackých činiteľov odpočúvaných CIA. Prejav hlavy americkej diplomacie bol plný vážnych obvinení na irackú adresu a tvrdil, že podozrivé zbrane a zariadenia sú priamo odvázané z irackých objektov tesne pred príchodom inšpektorov (Novák, 2010).

Iracký veľvyslanec Mohamed Dúrí potom dostal slovo a všetko označil za obrovské klamstvo a výmysly, ktoré budú vyvrátené. Ďalší vývoj mu dal za pravdu, lebo nič o čom hovoril americký minister zahraničia sa nepotvrdilo. Powellova šou však mala presvedčiť váhajúcich členov Bezpečnostnej rady OSN – európske štáty, aby zdvihli ruku za útok na Irak – najmä Francúzsko, Rusko, Nemecko a Čína. Toto sa mu ale nepodarilo a pozície Francúzska a Nemecka sa ešte viac vzdialili od amerických v rámci Severoatlantickej aliancie a stáli si za tým, že inšpektorom treba dať ešte čas (Novák, 2010).

Medzinárodnému spoločenstvu pod vedením Spojených štátov a Veľkej Británie už prechádza trpezlivosť s pomalým mierovým procesom na pôde Organizácie Spojených národov s Irakom. Spomínané dve veľmoci stále viac podozrievajú Bagdad a presvedčajú ostatné štáty o jeho hrozbe. V tejto situácii sa začína plánovať akcia, ktorá ako sa dozvieme má za následok definitívny koniec režimu S. Husajna. Je nutné však podotknúť, že toto radikálne riešenie sa neujíma na pôde Organizácie Spojených národov a nie je schválené Bezpečnostnou radou Organizáciou Spojených národov.

Dňa 18. marca 2003 G. Bush vyzval OSN, aby svojich pracovníkov z Iraku stiahla. Po tomto prehlásení už nebolo pochyb o amerických plánoch útoku na Irak. Prejdime k samotnému začiatku vojenskej eskalácie. George Bush podpísal rozkaz k útoku 19. marca 2003. V ďalší deň sa naplno rozbehla americká a britská ofenzíva do Iraku. Sila spojeneckých vojakov predstavovala 295 000 vojakov. Na nepriateľský Irak sa valil rýchly a zdrvivý úder. Americké bombardéry

začali s masívnym ostreľovaním Bagdadu o pol šiestej ráno Bagdadskeho času. Británia vyslala 1. obrnenú brigádu, tvorenú 20 000 mužmi z rôznych jednotiek. K nim sa postupne k spolupráci pridali oddiely aj Austrálie, Albánska, Bulharska, Bosny a Hercegoviny, Českej republiky, Dánska, Estónska, Fínska, Holandska, Islandu, Litvi, Lotyšska, Macedónska, Maďarska, Moldavska, Nórska, Poľska, Portugalska, Rumunska, Slovenska, Španielska, Talianska, Ukrajiny a ďalšie medzinárodné sily (Gordon – Trainor, 2007).

Musíme spomenúť, že svet v tejto fáze bojov proti vojne iniciovanej Spojenými štátmi a Veľkou Britániou protestoval, no najmä Francúzi a Nemci. Vyčítali Spojeným štátom, že pochybili morálne, politicky a aj strategicky. Akciu kritizoval aj ruský prezident - Vladimír Putin, ktorý žiadal ukončenie amerických akcií a označil ich za hrubú chybu. Francúzsko, Nemecko a Rusko sa do predmetnej intervencie nezapojili, čím dali jasne najavo svoj názor na riešenie irackej problematiky a to, že si stoja za svojou samostatnou zahraničnou politikou.

V západných európskych metropolách začínajú stotisícové demonštrácie proti vojne v Iraku. V moslimských štátoch ako Indonézia a Bangladéš sa pálili americké vlajky. Najbližší arabský susedia verejné protesty netolerovali, lebo sa báli, že americký útok s podporou európskych síl by sa mohol otočiť aj proti nim.

Vojna v Iraku sa definitívne skončila dobytím severu Iraku koncom apríla za pomoci kurdskeho obyvateľstva no najmä Pešmergov. V tejto situácii začali pátrať špecialisti po irackých zbraniach hromadného ničenia a raketách no na severozápade krajiny nič nenašli. Irackí vojaci v civilnom oblečení začali utekať na juh krajiny, alebo sa snažili splynúť s civilným obyvateľstvom. Boje v Iraku sa ukončili 15. apríla 2003, keď Tikrít padlo ako posledné veľké iracké mesto (Gordon – Trainor, 2007). V boji o „irackú slobodu“ sa zúčastnili pod americkým a britským vedením ďalších koalíčných vojakov zo Severoatlantickej aliancie aj slovenský vojaci. Bola to slovenská protichemická jednotka a pár ženistov.

Záver

O kooperácii európskych síl v kontexte vojen Perzského zálivu môžeme hovoriť počas druhej a tretej vojny s Irakom v Perzskom zálive. Iracko-kuvajtská vojna, teda druhá v poradí vojna v Perzskom zálive sa ukázala ako dokonalý príklad kooperácie európskych štátov v rámci bojových operácií, ich nasadenia proti Iraku a celkového zapojenia sa v akejkoľvek štruktúre v závislosti od potenciálu konkrétneho európskeho štátu. V tomto prípade sa proti Iraku sformovala najpestrejšia medzinárodná koalícia európskych síl v rámci presadzovania si vopred vytýčených cieľov.

Výborným príkladom kooperácie európskych bezpečnostných a vojenských síl nám odzrkadľuje medzivojnové obdobie v Iraku v 90. rokoch. Medzinárodná koalícia pozostávajúca najmä z európskych štátov (Veľká Británia, Francúzsko, Spojené štáty americké) príkladne zasahovala voči režimu Saddáma Hussajna počas teroru páchanom na domácom obyvateľstve, ktoré nebolo režimu korekné.

Následne počas operácie Irackej slobody v roku 2003, teda tretej vojny vedenej proti Iraku medzinárodnou koalíciou „ochotných“ nastáva absencia kooperácie Francúzska, Nemecka a Ruska v predmetnej operácii z európskych síl. Okrem spomenutých neaktívnych členov medzinárodných koalíčných síl sa zúčastnil zvyšok európskych štátov, čo taktiež príkladne svedčí o schopnosti spolupráce európskych bezpečnostných zložiek. Kooperácia európskych síl v kontexte vojen Perzského zálivu svedčí ako konkrétna prípadová štúdia o schopnosti integrácie a spolupráce európskych bezpečnostných zložiek v medzinárodných koalíciách pri spoločných

postupoch a v boji proti spoločnému nepriateľovi, nehľadiac na hranice Európskej únie. Vojny Perzského zálivu príkladne dokázali, že takmer všetky európske štáty sú schopné sa zapojiť akýmkoľvek dielom rôznych medzinárodných intervencií a operácií s rôznymi vytýčenými cieľmi, presadzujúc spoločné bezpečnostné záujmy.

Použitá literatúra

- AVERKOV, V. – BOGATUROV, A. 2009. *Istorija Meždunarodnyh Otnošenij*. Moskva : Izdatel'stvo MGIMO-Universitet, 2009. 672 s. ISBN 978-5-9228-0513-1.
- AXWORTHY, M. 2014. *Dějiny Iránu*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2014. 320 s. ISBN 978-80-74223-52-5.
- AZIZ, T. 1981. *The Iraq-Iran conflict: Questions and discussions*. Translation and Foreign Languages Pub. House, 1981. 89 s. ISBN 978-0861990108.
- BROŽ, I. 2007. *Husajn kontra Chomejni*. Praha : Epoque, 2007. 339 s. ISBN 978-80-87027-12-7.
- BROWN, G. – LANGER, A. 2012. *Elgar handbook of civil war and fragile states*. Cheltenham: Edwar Elgar, 2012. 596 s. ISBN 978-1-78100-936-9.
- BLIX, H. 2004. *Disarming Iraq*. Pantheon, 2004. 320 s. ISBN 074757359X.
- CHUBIN, S. – TRIPP, CH. 1988. *Iran and Iraq at War*. Tauris Academic Studies, 1988. 318 s. ISBN 978-1850430926.
- EMERY, CH. 2013. *The Iran-Iraq War : new international perspectives*. New York : Routledge, 2013. 245 s. ISBN 9780415685245.
- ESTES, K. 2008. *Američtí vojáci v Bagdádu 2003 – 2004*. Brno : CPRESS, 2008. 59 s. ISBN 8025119488.
- FAROUK-SLUGLETOVÁ, M. – SLUGLETT, P. 2003. *Irák od roku 1958*. Praha : Volvox Globator, 2003. 450 s. ISBN 80-7207-500-4.
- FRIEDMAN, A. 1993. *The Secret History of How the White House Illegally Armed Iraq*. New York City : Bantam, 1993. 455 s. ISBN 978-0553096507.
- GHAREB, E. 1981. *The Kurdish question in Iraq*. Syracuse, N. Y. : Syracuse University Press, 1981. 223 s. ISBN 0815601646 9780815601647.
- GOMBÁR, E. 2013. *Dějiny Iráku*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2013. 704 s. ISBN 978-80-7422-249-8.
- GOMBÁR, E. 2001. *Dramatický pulměsíc*. Praha : Karolinum, 2001. 215 s. ISBN 80-246-0370-5.
- GONZALEZ, H. 1992. *Oil Sales to Iraq and more details on Matrix-Churchill Corp* [online]. Federation of American Scientists, fas.org. [cit. 2017-03-03]. Dostupné na internete: <<https://fas.org/>>.
- GORDON, M. R. – TRAINOR, B. E. 2007. *Cobra II: The Inside Story of the Invasion and Occupation of Iraq*. Vintage, 2007. 784 s. ISBN 978-1400075393.
- KARSH, E. 1995. *Saddám Husajn*. Praha : Melantrich, 1995. 340 s. ISBN 80-7023-215-3.
- KARSH, E. 2002. *The Iran-Iraq War 1980-1988*. Osprey Publishing, 2002. 96 s. ISBN 978-1841763712.
- KEPEL, G. 2002. *Chronique d'une guerre d'Orient*. Gallimard : Editions Gallimard edition,

2002. 130 s. ISBN 978-2070765133.
- KLUČKA, J. 2011. *Medzinárodné právo verejné*. Bratislava : Iura edition, 2011. 725 s. ISBN 978-80-8078-414-0.
- KREJČÍ, O. 2014. *Mezinárodní politika*. Praha : Ekopress, 2014. 803 s. ISBN 978-80-87865-07-1.
- KROPÁČEK, L. 1999. *Blízky východ na přelomu tisíciletí*. Praha : Vyšehrad, 1999. 288 s. ISBN 80-7021-298-5.
- METZ, H. 1988. *Iraq : a country study*. Washington, D.C. : Federal Research Division, 1988. 302 s. ISBN 89013940.
- MLEČIN, L. 2014. *V hľadani strateného majestátu – Irán, jadrové zbrane a Blízky východ*. Sankt Peterburg : BCHV-Peterburg, 2014. 528 s. ISBN 978-5-9775-0935-0.
- MORAVČÍK, L. 2013. *Dlhá vojna v záujme iných*. [online]. Konflikt Irak – Irán, novoslovo.sk. [cit. 2019-04-02]. Dostupné na internete: <http://www.novoslovo.sk/c/Dlha_vojna_v_zaujme_inych>.
- MRÁZ, S. 2007. *Medzinárodné právo verejné*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2007. 561 s. ISBN 978-80-8083-541-7.
- MUSALLAM, A, M. 1996. *The Iraqi Invasion of Kuwait: Saddam Hussein, His State and International Power Politics*. I.B.Tauris. 1996. 256 s. ISBN 978-1860640209.
- NOVÁK, M. 2010. *Ropa a krev: Americko-irácké války*. Praha : Epoque, 2010. 352 s. ISBN 9788074250699.
- O'BALLANCE, E. 1988. *The Gulf War*. Potomac Books Inc, 1988. 232 s. ISBN 978-0080347479.
- SCHWEIZER, P. 2017. *Reaganova válka*. Praha : Juraj Lajda – Ideál, 2017. 396 s. ISBN 9788086995045.
- Thirteen years later... [online]. Gulf War [cit. 2019-11-05]. Dostupné na internete: <<http://www.cryan.com/pdf/1991GulfWar.pdf>>.
- TIMMERMAN, K. 1991. *The Death Lobby: How the West Armed Iraq*. New York : Bantam Books, 1991. 576 s. ISBN 978-0553406245.
- TREVAN, T. 1999. *Saddam's Secrets: The Hunt for Iraq's Hidden Weapons*. UK : Harper Collins. 1999. 352 s. ISBN 978-0006531135.